

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

31 січня 2019 року

Вип. 43

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2019

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

Совет молодых ученых университета

Материалы
Международной научно-практической интернет-конференции
**«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»**

31 января 2019 года

Вып. 43

Сборник научных трудов

Переяслав-Хмельницкий – 2019

розвиваються психічні процеси, а головне – формується пізнавальний інтерес до природи, бажання доглядати її, берегти і любити.

Однак, проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як: дати характеристику особливостям та динаміці розвитку пізнавального інтересу у дітей старшого дошкільного віку; розкрити основні форми, методи з розвитку пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку; описати систему завдань для формування у дітей старшого дошкільного віку різних структурних компонентів пізнавального інтересу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідах. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.

2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Університет, 2011. – 320 с.

3. Волинець Ю.О. Формування готовності майбутніх дошкільних педагогів до екологічного виховання дітей дошкільного віку / Ю.О. Волинець, Н.В. Стаднік // Молодий вчений : науковий журнал. – 2018. – № 2 (54), лютий. – С. 237-240.

4. Волинець Ю., Заблоцька Л., Відкриваємо таємниці світу / Юлія Волинець, Любов Заблоцька // Дошкільне виховання. – 2014. – № 7 – С. 31–34.

5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т імені Б. Грінченка – К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2016. – 304 с.

6. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К.: Пед. думка, 2001. – 514 с.

УДК 373.2:048.93

Юлія Волинець, Анна Садрієва
(Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІГРОВИХ УМІНЬ ЯК ПРОФІЛАКТИКА КОНФЛІКТІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена актуальному питанню формування ігрових умінь як профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного. Подано аналіз психолого-педагогічних джерел з даної проблеми.

Ключові слова: гра; ігрові уміння; старший дошкільний вік; конфлікт; дитячі взаємини; ігрова взаємодія дорослого з дитиною.

Key words: game; gaming skills; senior preschool; conflict; child relationship; gaming interaction of an adult with a child.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Всебічний розвиток і виховання підростаючого покоління – не лише завдання, а й обов'язкова умова побудови нового гуманно-демократичного суспільства, що стосується основних проблем, пов'язаних з розбудовою державності України. Вирішення цього загального завдання реалізується через формування духовно та фізично здорової людини. В умовах нестабільного сьогодення з його соціально-економічними негараздами, невпевненістю в завтрашньому дні, ростом насилля у суспільстві все частіше розвиток дитини супроводжується переживаннями негативної модальності і, перш за все, високою тривожністю, що дегармонізує становлення особистості.

Розв'язання цієї проблеми багато в чому залежить від формування ігрових умінь у дітей старшого дошкільного під час виникнення конфліктів, що дає можливість педагогу правильно скерувати ігрову діяльність, уникнути конфлікту та впевнено почуватись на місці педагога, успішно виконувати професійно-педагогічні завдання.

Дошкільні роки – найважливіший етап у житті людини, протягом якого формується її особистість, відбувається психічний розвиток, який часто супроводжується виникненням конфліктних ситуацій. Конфлікт – це суперечність, яку людина сприймає, як значущу життєву проблему, що вимагає свого розв'язання та викликає активність, щодо його подолання [2; с. 8].

На наш погляд, вся ця інформація потребує систематизації та більш глибокого вивчення. Дослідження поданої проблеми є актуальною сьогодення, адже гра – провідна діяльність дітей дошкільного віку, а самі ж конфлікти – невід'ємна складова людських стосунків. Соціальна значущість та недостатня розробленість цієї проблеми і зумовили вибір теми нашого дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій. Ряд вчених розглядали окремі сторони у стосунках дошкільників, дитячі конфлікти між дітьми: А. Аржанова, А. Белкіна, Л. Виготський, Б. Жизневський, А. Залужний, В. Іванова, Г. Інюшина, Я. Коломінський, С. Якобсон. Особливості стосунків дитини з ровесниками з індивідуалістичними проявам, бажанням до авторитарної поведінки розглядалося в роботах зарубіжних вчених Л. Дуб, А. Маслоу, М. Партена, І. Томпсона, Л. Харвей. Щодо нашої проблеми профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності детально вивчала та досліджувала А. Рояк, яка виділила причини конфліктів дошкільників у залежності від рівнів оволодіння ними ігровою діяльністю. Необхідність вивчення конфлікту дитини з ровесниками підкреслювала М. Лісіна, яка багато років присвятила дослідженню спілкуванню дитини з однолітками та дорослими. Такі науковці, як: В. Коцко описала шляхи вирішення конфліктів у грі дошкільників; М. Тютюнник досліджувала конфлікти дітей у творчих іграх. Проте, як свідчать наші дослідження, переважна частина наукових праць присвячена проблемам конфліктів у дошкільному віці, подоланню труднощів характеру та поведінки дитини. Натомість питанню формування ігрових умінь як профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного до розв'язання цієї проблеми приділяється значно менше уваги.

З огляду на зазначене, **метою** статті є розкрити питання формування ігрових умінь як профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Ігрова діяльність – це динамічна система взаємодії дитини з навколишнім середовищем, у процесі якої відбувається її пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду і формування дитячої особистості. Її специфіка полягає в тому, що її продуктивність визначається активним функціонуванням уяви дітей, міжособистісного спілкування та адекватністю ігрового середовища.

Видатний мислитель Ж.-Ж. Руссо рекомендував педагогу самому стати дитиною, щоб приєднатися до ігор свого вихованця. Проте відношення Ж.-Ж. Руссо до дитячої гри було орієнтоване, передусім, на меті виховання і навчання – на відміну від сучасної тенденції використати гру для вирішення терапевтичних і дослідницьких завдань. Інтерес до дитячого неблагополуччя, відхилень у формах поведінки в дошкільному віці почав яскраво проявлятися ще на початку ХХ ст.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження гри характеризуються зближенням поглядів на неї як на провідну діяльність дітей дошкільного віку, аналізом її виховних можливостей і засобів їх актуалізації. На цих проблемах зосереджувався Л. Виготський і вчені, які репрезентують його школу (О. Запорожець, Д. Ельконін, О. Усова та ін.). Вони переконували, що виховний потенціал гри може бути реалізованим тільки за умови спрямування її дорослими. Цю точку зору розвинуто в працях французького психолога А. Валлона, її підтримували також представники педагогічної науки: П. Баконі (Угорщина), Л. Белінова (Чехія), О. Ваг, Д. Ковач, Р. Пфютце, І. Хоппе, Л. Шройтер (Німеччина) та ін.

Особливо яскраву сторінку в історії вивчення проблеми «важкого» дитинства зазначив Л. Виготський. Можна з твердженням говорити, що важливі методологічні принципи, які він розвивав по вивченню важковиховуваних дітей, працюють і зараз. Одна із головних ідей Л. Виготського – особливості важкої дитини потрібно розглядати не в статистиці, як суму його «дефектів», а в динаміці. Психолог відмітив, що в одних і тих же самих умовах можуть формуватися різні особливості психіки, так як людина дає на ті або інші впливи середовища специфічні свої індивідуальні реакції. Специфічні реакції на однотипні впливи середовища будуть залежати перш за все від того, в яких взаємостосунках з середовищем знаходиться сама дитина.

Так, науковець Н. Пантіна вивчає дитячі конфлікти, де вони досліджувалися нею в ситуації вільних ігор дошкільників. Причини виникнення конфліктів Н. Пантіна вбачає в неприйнятті дитини в гру, небажання змінювати лінію розвитку сюжету, небажання організатора рахуватися з думкою інших учасників гри.

Багато зарубіжних вчених вивчали ускладнення у стосунках дітей дошкільного віку в процесі гри : А. Джерсїлд, Ф. Маркі, А. Содерман та інші. Особливості стосунків дітей, з індивідуалістичними проявами, з ровесниками досліджувалися у роботах Л. Дуб, А. Маслоу, М. Партена, Л. Харвей, а також авторитарна поведінка дошкільника під час ігрової діяльності. Велика увага приділялася вивченню дитячої агресивності, яка негативно впливала на положення дитини у групі закладу дошкільної освіти.

У своїх працях Р Дрейкурс висвітлює причину проблеми поведінки дитини в сім'ї. Він вважає, що саме сім'я є головним фактором для формування особистості дитини. А. Бодалев стверджує, що конфлікт в цілому викликається трьома групами причин, зумовлених: трудовим процесом; психологічними особливостями людських взаємин, тобто симпатіями і антипатіями, діями керівника; особистою своєрідністю членів групи.

Відомий педагог К. Дьоміна вивчала проблемні, конфліктні сім'ї, які є джерелом негативного впливу на дітей дошкільного віку. Вона відмітила, що діти саме з таких сімей особливо запущені, недоглянуті та мають певні труднощі у взаємостосунках з дітьми в групі закладу дошкільної освіти. Велика увага була приділена і тим сім'ям, де виховується єдина дитина – часто розбещена, із завищеними уявленнями про свої здібності і з такими ж високими вимогами щодо ставлення до себе. Наголосила й те, що серед «важких» дітей здебільшого хлопчики.

Останнім часом дослідники (Н. Михайленко, Н. Короткова) виявляють зацікавленість не так феноменом гри, як сутністю, структурою, динамікою стосунків, що в ній складаються. Цей напрям наближений до сучасних концепцій дошкільної освіти, що розглядають гру як джерело формування особистості. Сучасні українські науковці (Л. Артемова, Н. Кудикіна, А. Гончаренко, Г. Григоренко, Т. Піроженко, О. Стаєнна, Г. Тарасенко, М. Шуть та ін.) досліджують формування суспільної спрямованості дитини дошкільного віку у грі, розвиток моральних стосунків у творчих іграх тощо. За їхніми твердженнями, гра містить більші можливості для формування особистості дошкільників, ніж будь-яка інша діяльність, оскільки мотиви її мають велику спонукальну силу і дітям зрозуміле співвідношення мотиву і мети гри.

Зокрема, на думку С. Шацького: гра – це життєва лабораторія дитинства, що дає той аромат, ту атмосферу молодого життя, без якого ця пора була б неважливою для людства. У грі, в цій спеціальній обробці життєвого матеріалу, є найздоровіше ядро розумної школи дитинства.

Видатний педагог В. Сухомлинський стверджував, що гра – це величезне світле вікно, через яке духовний світ дитини вливається живильний потік уявлень і понять. Це іскра, що запалює вогник допитливості і допитливості [5].

Таким чином, не викликає сумніву той факт, що специфіка поведінки в конфлікті, готовність або неготовність вирішувати конфліктні ситуації починають закладатися в дитинстві. Саме у дошкільному віці формуються уявлення про конфлікт і конфліктну ситуацію, характер яких в багато в чому визначає реальну поведінку дитини в конфлікті.

Висновки та рекомендації. Таким чином, розглянувши проблему формування ігрових умінь як профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного, можемо зробити висновок, що дошкільний вік – особливо відповідальний період у вихованні. Він є віком первинного становлення особистості. Спілкування з однолітками відіграє найважливішу роль в житті дошкільника. Воно є умовою формування суспільних якостей особи дитини, прояв і розвиток початкових колективних взаємин дітей. Вивчення відхилень в розвитку міжособистісних відносин на найперших етапах становлення особистості являється актуальним і важливим перш за все тому, що конфлікт в стосунках дитини з однолітками може виступити як серйозна загроза для особового розвитку. Саме тому, якість ігрової взаємодії дорослого з дитиною (рівень довірливості та самостійності) значною мірою залежить від характеру партнерських взаємовідносин.

Саме тому інформація про особливості розвитку дитячої особи в скрутних, несприятливих умовах на тому етапі її генезису, коли починають закладатися основні стереотипи поведінки, психологічні основи найважливіших відносин особи з навколишнім соціальним світом, з самим собою, уточнення знань про причини, природу, логіку розвитку конфліктних стосунків і можливі способи своєчасної діагностики і корекції набуває первинного значення.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні: Наказ М-ва від 22.05. 2012 р. № 615 "Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/osvita/doshkilna-ta-zagalna-serednya/doshkilna-osvita/148-diyalnist/osvita/doshkilna-ta-zagalna-serednya/doshkilna-osvita/10023>. – Заголовок з екрану.
2. Бабосов Е.М. Конфликтология : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Е. М. Бабосов. – 2-е изд., стер. – Минск: ТетраСистемс, 2001. – 464 с.
3. Выготский Л.С. Психология развития как феномен культуры : избр. психол. тр. / Л.С. Выготский ; под ред. М.Г. Ярошевского. – М. : Ин-т практ. психологи ; Воронеж : МОДЭК, 1996. – 510 с.
4. Гришина Н. Психология конфликта / Н. Гришина. – Питер: СПб, 2001. – 320 с.
5. Кудикіна Н.В. Теорія ігрової діяльності: моногр. / Н.В. Кудикіна. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 236 с.
6. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1988. – 304 с.

УДК 372

*Надія Гавда
(Володимир-Волинський, Україна)*

СПАДЩИНА В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО У ДІАЛОЗІ З АКТУАЛЬНИМИ ПРОБЛЕМАМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті розкриваються погляди В.О. Сухомлинського на актуальні проблеми взаємодії закладу дошкільної освіти, школи та родини. Окреслено основні ідеї педагогічної спадщини Великого педагога, їх взаємозв'язок в умовах Нової української школи.

Ключові слова: *Рік Василя Сухомлинського, педагогічна спадщина, педагог-гуманіст, передшкільний вік, молодший шкільний вік, основні ідеї, Нова українська школа.*

The article reveals the views of V.O. Sukhomlynsky on the actual problems of the interaction of the institution of preschool education, school and family. The main ideas of pedagogical heritage of the Great teacher, their interconnection in the conditions of the New Ukrainian school are outlined.

Key words: *pedagogical heritage, humanitarian teacher, pre-school age, junior school age, main ideas, New Ukrainian school.*